

Indikatori za procjenu medijskih sloboda u zemljama članicama Vijeća Evrope (Odluka 1636 (2008))

1. Parlamentarna skupština ponovno podsjeća na važnost slobode medija. Sloboda izražavanja i informisanja u medijima predstavlja osnovni zahtjev demokratije. Učešće javnosti u demokratskom procesu odlučivanja zahtjeva da javnost bude dobro informisana i da ima mogućnost slobodno diskutovati različita mišljenja.

2. Sva Vijeća država članica su se obavezala da će poštovati demokratske standarde. Demokratija i vladavina zakona su neophodni za članstvo u Vijeću Evrope. Zbog toga, zemlje članice moraju stalno nadgledati i kontrolisati nivo demokratije u svojim državama. Međutim, demokratski standardi su također i dio sveopće poznatih i prepoznatljivih međunarodnih ljudskih prava u Evropi i više nisu pitanje unutarnjih poslova države. Zemlje članice Vijeća Evrope moraju također analizirati stanje demokratije i u svim drugim zemljama članicama, posebno na nivou Skupštine.

3. Vijeće Evrope postavilo je standarde za Evropu koji se tiču medijskih sloboda i to u Članu 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima i određen broj prijedloga koje je postavilo Vijeće Ministara, kao i niz odluka i preporuka koje je donijela Parlamentarna skupština.

4. Skupština također nadgleda medijske slobode prije održavanja nacionalnih izbora i pravi analizu na osnovu standarda koje je postavilo Vijeće za demokratske izbore, koje se sastoji od predstavnika Venecijske komisije, Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti i Parlamentarne skupštine.

5. Skupština pozdravlja sve izvještaje o procjeni situacije nacionalnih medija koji su napravljeni, na primjer, od strane *Reportera bez granica* (Pariz), *Međunarodnog vijeća novinara* (Beč), *Artical 19* (London) i drugih organizacija. Ovaj posao omogućava vrlo bitnu javnu procjenu medijskih sloboda, ali isto tako ne oslobađa vlade i parlamente država njihove političke obaveze i dužnosti da nadgledaju medijsku situaciju u svojim državama.

6. Skupština također pozdravlja sve indikatore medijskog razvoja koji su navedeni u Članu 19 i Centru za razvoj i medije zapadne Afrike za UNESCO, koji će pomoći u određivanju komunikativnih razvojnih strategija u sklopu sveobuhvatnog konteksta nacionalnog razvoja.

7. Skupština smatra da je u jednom demokratskom društvu neophodno u potpunosti poštivati principe koji se tiču medijskih sloboda. Lista takvih principa će omogućiti bolje analize nacionalnog medijskog okruženja u smislu poštivanja medijskih sloboda sa ciljem da se lakše identificiraju problematična pitanja i mogući neuspjesi. Ovo će omogućiti zemljama članicama da na evropskom nivou međusobno prodiskutiraju moguće akcije za rješenja ovih problema.

8. Skupština poziva parlamente država članica da analiziraju svoju situaciju u medijima na jedan zaista objektivian i komparativan način kako bi bili u stanju da identificiraju propuste u njihovom državnom zakonodavstvu a koje se tiču medija i da poduzmu odgovarajuće akcije u cilju otklanjanja tih propusta. Ovakve analize trebale bi se bazirati na sljedećim osnovnim principima:

8.1. pravo na slobodu izražavanja i informiranja u medijima mora biti zagarantovano nacionalnim zakonima i ova prava moraju biti obvezujuća. Visok broj neriješenih sudskih slučajeva koji se odnose na ovo pravo je jedan od pokazatelja problema u implementaciji nacionalnih zakona o medijima, što opet zahtjeva reviziju zakona o medijima ili reviziju primjene u praksi;

8.2. državni zvaničnici ne bi smjeli biti zaštićeni od kritiziranja i napada na višem nivou nego što su obični građani, na primjer kroz kaznene zakone koji sadrže veće kazne. Novinari ne bi smjeli biti pritvarani ili medijske kuće zatvarane zbog kritičkih komentara koje su uputili;

8.3. kazneni zakoni protiv poticanja mržnje ili za zaštitu javnoga mira ili nacionalne sigurnosti moraju poštivati pravo na slobodu izražavanja. Ako su kazne nametnute, one moraju poštivati zahtjeve potrebe i proporcionalnosti. Ako učestalost i težina kazni ukazuju na politički motiviranu primjenu tih istih zakona, onda se zakonodavstvo i primjena u praksi u vezi medija mora promijeniti;

8.4. državne vlasti ne smiju stavljati pred novinare neodgovarajuće zahtjeve prije nego oni počnu raditi;

8.5. političke stranke i kandidati moraju imati pošten i podjednak pristup medijima. Njihov pristup medijima bit će ostvarivan tokom održavanja izbornih kampanja.

8.6. ne bi se smjele uskratiti ulazne i radne vize stranim novinarima samo zbog njihovog mogućeg kritičkog izvještavanja,;

8.7. mediji moraju biti slobodni da sadržaj svojih izvještaja objave na jeziku koji oni izaberu;

8.8. mora se poštovati povjerljivost novinarskog izvora informacija;

8.9. prava ekskluzivnog izvještavanja, koja se tiču pokrivanja glavnih događanja, a koji su od interesa za javnost ,ne smiju se sukobiti sa pravom javnosti na slobodu informiranja;

8.10. zakoni o privatnosti i povjerljivosti podataka ne smiju nepotrebno ograničavati pristup informacijama;

8.11. novinari trebaju imati odgovarajuće radne ugovore uz zadovoljavajuću socijalnu zaštitu kako ne bi dovodili u pitanje svoju nepristranost i neovisnost;

8.12. ne smije se zabranjivati novinarima da formiraju svoja udruženja, kao što su na primjer sindikati radi sklapanja kolektivnih ugovora;

8.13. uređivačka politika medijskih kuća mora biti samostalna i ne ovisiti o vlasnicima medija tako što će se na primjer dogovoriti sa vlasnicima medija o kodu provođenja uređivačke neovisnosti kako bi osigurali da se vlasnici medija ne mogu uplitati u dnevnu uređivačku politiku ili kompromitirati nepristrasno novinarstvo;

8.14. novinari moraju biti zaštićeni od fizičkih prijetnji ili napada zbog njihovog posla. Treba im se omogućiti policijska zaštita ukoliko to novinari kojima se prijeti zahtijevaju. Tužioc i sudstvo moraju adekvatno i na vrijeme raditi i rješavati slučajeve u kojima se prijetilo novinarima ili su bili napadnuti;

8.15. regulatorne vlasti za elektronske medije moraju djelovati na učinkovit način, kao na primjer kod izdavanja dozvola za emitiranje. Od štampanih medija i medija koji se baziraju na Internet ne bi se trebalo zahtijevati posjedovanje državne licence, koje su više od obične registracije preduzeća i poreske registracije;

8.16. mediji moraju imati pošten i jednak pristup distributivnim kanalima i njihovoj tehničkoj infrastrukturi (radio frekvencije, transmisioni kablovi, sateliti) ili komercijalnoj (distributeri novina, poštanski ili drugi servisi dostave);

8.17. država ne smije ograničiti pristup stranim štampanim medijima ili elektronskim medijima, uključujući i Internet;

8.18. vlasnička struktura medija i ekonomski uticaj na medije mora biti transparentan. Zakon mora djelovati protiv medijskih monopola i dominantnih marketinških pozicija unutar medijskih kuća Kao dodatak, trebale bi se poduzeti konkretne pozitivne akcije sa ciljem promocije medijskog pluralizma;

8.19. ukoliko mediji prime direktne ili indirektne podrške, države moraju ove medije tretirati na pošten i neutralan način;

8.20. javni elektronski mediji moraju u svojim dnevnim obavezama i uređivačkom poslu biti zaštićeni od političkog uplitanja. Osobe sa jasnim političkim profilacijama ne bi trebale biti na visokim menadžerskim pozicijama;

8.21. javni elektronski mediji bi trebali unutar svojih kuća uspostaviti kodeks provođenja novinarskog posla i izdavačke neovisnosti o političkim stranama;

8.22. „privatne” medije ne bi smjele voditi državne kompanije ili kompanije koje kontroliše država;

8.23. članovi vlade ne bi trebali izvršavati profesionalne medijske aktivnosti dok su na svom radnom mjestu, u uredu;

8.24. vlada, Parlament i sudovi moraju biti otvoreni za medije na pošten i jednak način;

8.25. trebao bi postojati sistem samoreguliranja medija, uključujući i pravo na repliku i ispravku ili izvinjenje novinara na dobrovoljnoj osnovi. Mediji bi trebali uspostaviti svoja vlastita samoregulatorna tijela, kao što su komisije za žalbe ili ombudsmene i odluke takvih tijela bi se trebale implementirati. Ovakve mjere trebale bi se pravno registrirati na sudu;

8.26. novinari bi trebali postaviti njihove vlastite profesionalne kodekse rada i oni bi se trebali primjenjivati u potpunosti. Novinari bi trebali svojim gledateljima ili čitateljima obznaniti bilo kakve političke ili financijske interese, kao i bilo kakvu suradnju sa državnim tijelima kao što je npr. vojno novinarstvo;

8.27. nacionalni parlamenti trebali bi raditi periodične izvještaje o medijskim slobodama u njihovim zemljama, bazirane na gore navedenoj listi principa i međusobno ih diskutirati na evropskom nivou;

9. Skupština poziva Vijeće evropske komisije za ljudska prava da napravi informativne izvještaje o zemljama članicama u kojima postoji problem kod implementacije gore navedenih osnovnih principa a koja se tiču slobode izražavanja.

10. Skupština također poziva medijske profesionalce i kompanije, kao i medijska udruženja da dalje primjenjuju i razvijaju gore navedenu listu osnovnih principa koji su primjenjivi za medije.